

17. 9. 2015

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Postoupení pohledávky

Cílem tohoto článku je úvaha nad možností postoupení pohledávky na vydání plnění z neúčinného právního úkonu do majetkové podstaty úpadce, neboť v praxi dochází ke zpeněžení těchto pohledávek insolvenčními správci.

Předmětem těchto druhů smluv je postoupení práva na vydání plnění z neúčinného právního úkonu do majetkové podstaty úpadce. Předmětem postoupení tedy není „běžná“ pohledávka na plnění, ale de facto odpůrčí právo, jehož výkon, zjednodušeně řečeno, až je-li úspěšný, v konečném důsledku znamená, že ten, kdo přijal od dlužníka plnění z neúčinných právních úkonů, ho musí vydat.

Podstatou a cílem odpůrčího práva dle obecné právní úpravy tedy není právo na zaplacení pohledávky věřitele, ale aby věřitel nebyl na úhradě své pohledávky zkrácen v důsledku zkracujících úkonů dlužníka. Odporučí právo je tedy vykonáváno vůči třetímu subjektu, avšak jeho výkon je podmíněn existencí nějaké „přímé“ pohledávky na plnění za dlužníkem. Jinými slovy existence odpůrčího práva je neodmyslitelně spjata s existencí pohledávky na plnění - odpůrčí právo je jedním z celé řady dílčích práv, která má vlastník pohledávky na plnění, nelze ho oddělit, resp. uplatnit samostatně, aniž by věřitel neměl pohledávku za dlužníkem.

Výše uvedené závěry vyplývají ze samotné dikce § 589 a násl. nového občanského zákoníku (dříve § 42a občanského zákoníku), dle kterého právo odporovat zkracujícím právním úkonům dlužníka, má pouze věřitel pohledávky za dlužníkem, přičemž toto právo smí uplatnit vůči osobě, v jejíž prospěch byl zkracující právní úkon učiněn.

Insolvenčního zákon, jakožto speciální právní úprava, sleduje stejný cíl, pouze s tím rozdílem, že namísto ochrany jednoho věřitele je chráněn zájem všech věřitelů na maximálním uspokojení jejich pohledávek z majetkové podstaty úpadce, přičemž současně stanoví, že aktivně legitimovaný k výkonu odpůrčího práva je pouze insolvenční správce. I zde však platí, že insolvenční správce může toto právo uplatnit pouze v případě, existují-li pohledávky věřitelů, jejichž uspokojení by mohlo být neúčinným právním úkonem zkráceno. Jinými slovy, i výkon odpůrčího práva dle insolvenčního zákona je podmíněn existencí „přímých“ pohledávek věřitelů za dlužníkem. Na tomto závěru potom nemění nic skutečnost, že k výkonu odpůrčího práva je v průběhu insolvenčního řízení aktivně legitimován pouze insolvenční správce (řízení o dřívějších odpůrčích žalobách věřitelů se v důsledku insolvenčního řízení přerušují - viz § 239 insolvenčního zákona).

Okruh osob, kterým náleží výkon odpůrčího práva, je tedy zákonem kogentně dán a nelze ho rozšiřovat, a to ani postoupením. Postoupením by totiž byl popřen samotný princip odpůrčího práva

jako obrany proti zkracujícím úkonům dlužníka, která je dle obecné právní úpravy neoddělitelně spjata s existencí pohledávky určitého věřitele a pro účely speciální právní úpravy insolvenčního zákona s osobou, resp. s funkcí, insolvenčního správce, avšak i zde za předpokladu, že existují do insolvenčního řízení přihlášené pohledávky věřitelů, jejichž uspokojení by mohlo být v důsledku neúčinných právních úkonů zkráceno.

V této souvislosti lze poukázat na rozdíl mezi úpravou insolvenčního zákona a úpravou zákona o konkursu a vyrovnání, dle kterého byl vedle konkursního správce subjektem aktivně legitimovaným k podání odpůrčí žaloby i kterýkoli věřitel. V intencích zákona o konkursu a vyrovnání by tedy bylo možné uvažovat o postoupení práva na vydání plnění z neúčinného právního úkonu, avšak pouze v případě, že by věřitel, který do konkursního řízení přihlásil svoji pohledávku, tuto pohledávku postoupil. S takovou pohledávkou by potom přešlo i právo odporovat zkracujícím právním úkonům dlužníka.

Ve vztahu k procesněprávním aspektům se autorka domnívá, že insolvenční soudy by měly zkoumat, zda je smlouva o postoupení pohledávky uzavřená insolvenčním správcem způsobilá mít za následek převod práva na vydání plnění z neúčinného právního úkonu, a nerozhodovat pouze na základě obecného konstatování, že smlouva o postoupení pohledávky je právní skutečností, s níž právní předpisy obecně vzato spojují převod práva a na základě této úvahy potom připustit vstup nového žalobce do řízení. Autorka svůj závěr opírá o rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 306/2003. Je nerozhodné, že Nejvyšší soud v citovaném rozhodnutí posuzoval převod zástavního práva, podstatné je, že dle Nejvyššího soudu musí v případě procesního nástupnictví soudy posuzovat následující aspekty - zda jde o právní skutečnost, zda s ní právní předpisy obecně vzato spojují přechod práva a zda je tato skutečnost způsobilá mít za následek přechod práva, o které v řízení jde.

Závěrem lze tedy konstatovat, že v případě, že by v rámci insolvenčního řízení došlo k postoupení pohledávky na vydání plnění z neúčinného právního úkonu, by soud neměl připustit vstup nového žalobce do řízení, neboť ačkoli je obecně smlouva o postoupení pohledávky způsobilá mít za následek převod práva, v daném případě tak tomu nebude. Připustí-li soud vstup nového žalobce do řízení, potom se autorka domnívá, že soud by měl žalobu z důvodu nedostatku aktivní legitimace zamítnout.

Mgr. Jana Vlková

[TOMAN, DEVÁTÝ & PARTNEŘI advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Trojanova 12
120 00 Praha 2

Tel.: +420 224 918 490

Fax: +420 224 920 468

Další články:

- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)
- [Odstoupení od smlouvy v insolvenčním řízení](#)
- [Zřízení exekutorského zástavního práva - právní rámec, dopady a judikatura](#)
- [Novela nařízení o insolvenčním řízení nabyla účinnosti - jaké přinesla změny?](#)